

УКРАЇНА — БІЛОРУСЬ: ЧАС ПРОКЛАДАТИ НОВІ ШЛЯХИ

Наприкінці грудня в економічному житті двох прикордонних областей України та Білорусі трапилась подія безпрецедентна: щоб з'ясувати, в якому стані перебувають колись добре налагоджені господарські зв'язки, за "круглим столом" зібрались... ні, не політики, не керівники прикордонних областей двох держав і навіть не підприємці — журналісти, що є членами Чернігівського та Гомельського прес-клубів реформ. Саме ці неформальні журналістські організації стали ініціаторами та організаторами зустрічі, до участі в якій залучилися й представники бізнес-структур та місцевої влади областей-сусідок. Розмова вийшла проста, адже й обрана тема досить болюча як для обох держав у цілому, так і для Чернігівщини та Гомельщини зокрема. Колись співпраця між двома областями була дійсно відчутною: єдиною економічною системою були "пов'язані" підприємства машинобудівної та хімічної, легкої, деревообробної та харчової промисловості. Протягом деякого часу економічні (читай — торговельні) взаємовідносини двох держав, як це не парадоксально, були помітні скоріше на місцево-побутовому рівні.

Ще років десять-дванадцять тому на Чернігівщині та Гомельщині, певно, не було жодної людини, яка б хоч раз не з'їздила до сусідньої області у такий собі аматорський "комерційний тур". Учаси тотальної "талонізації" всієї держави з України в Білорусь везли все, що можливо було відшукати на небагатих прилавках магазинів. Всі ці товари більш-менш вдало продавались на гомельських, жлобинських, мозирських, речичьких ринках, а за виручені кошти підприємці-аматори закуповували продукти харчування, взуття, трикотажні вироби, косметичні товари, велосипеди, добрива та холодильники. По поверненні в Чернігів все це швидко розпродавалось на стихійних риночках, що працювали за принципом "набігли — розібрали — розбіглися". Ці самодіяльні переміщення товарної маси проходили здебільшого приміськими потягами. О! То були поїздки, ладні епічних творів, коли вагони брались штурмом, коли на прикордонній Горностаєвці всі горелі підприємці якомога швидше вивантажували свої баули та клунки, так-сяк вмощали на "кравчучках", з українського потягу і, пройшовши паспортний та митний контроль, з плачем та лайкою вкидалися до білоруського. То були дійсно епічні часи, коли по вагонах блукали знесилені тітки і благаї пасажири, що їхали у "цивільні" справах (тобто без митно підлеглого вантажу), пред'явити митникам як свої якийсь зайвий десяток батон, або пакет сметани, чи бачок плавленого сиру, котрі самим затовареним "комерсантами" не дозволили б провезти діючі на той час норми переміщення товарів через кордон.

Першими з асортименту "випали" холодильники та інші побутові електровари — в Україні запрацювала власна промисловість, розгорнулися розгалужені торговельні мережі. Довше всього протримались велосипеди, харчі та парфумерна продукція — навіть за умови сплати митних зборів ці товари білоруського виробництва були значно нижчими за ціною і вищи-

Чернігівські та гомельські підприємці говорили об общих проблемах

ми за якістю, ніж ті, що мали місце на українських прилавках. Приблизно така картинка класлась наприкінці дев'яностих. Слід зазначити, що на той час вже повною мірою працювала не тільки система "народного" експорту, який, як звісно, погано піддається лічбі, а й експорту на рівні міждержавних угод.

Згідно з документами, які були оприлюднені під час "круглого столу", хоча гомельське сальдо в торгівлі з Україною залишається позитивним, на рівні республіки, зазначив посол з особливих доручень МІС РБ Микола Войтенков, Білорусь зараз ввозить більше українських товарів, ніж експортує. (До розрахунків, звісно, не беруться товари, ввезені до Білорусі дрібними торговцями, але, за думкою білоруських представників, обсяги української продукції, яка потрапила до країни саме таким чином, досить вагомі.) Як підкреслив пан Войтенков, значне зниження експорту Білорусі в Україну пов'язане насамперед з відмовою нашої країни від білоруських нафти і нафтопродуктів — частина білоруської нафти скоротилася на нашому ринку майже на 90 відсотків. Але не тільки. За думкою білоруських учасників "круглого столу", згаданий процес обумовлений економічним зростанням України: якщо раніше вона завозила певні товари, то зараз виробляє їх сама, причому якість і ціна продукції влаштовують споживачів більше, ніж аналогічної білоруської. Подібний зріст відмічено в машинобудуванні (26,8 відсотка), хімічній промисловості (12,4 відсотка), виробництві будматеріалів (17,2 відсотка). Значно скорочена така традиційна стаття білоруського виробництва, як будматеріали, деревина та вироби з неї, — аж на 32 відсотки: зокрема, попит на білоруські сірники скоротився втричі, а на продукцію деревообробки — у чотири рази.

На жаль, не тільки зростання виробництва в Україні спричинює зниження обсягів україно-білоруського експорту: призупинка або й закриття окремих підприємств нашої країни призвело до зниження попиту на білоруські комплектуючі і сировину. Крім того, Україна захищає власного товаровиробника, регулюючи ціни на деякі імпортовані товари за рахунок митних зборів. Так, штучне хутро підприємства "БелФА" було обкладено 50-відсотковим митним збором на ввіз. Подібні заходи поточного року вжито й на білоруські ДВП (49 відсотків) та руберойд (74 відсотки). В рамках "круглого столу" висловлювалось припущення, що аналогічні санкції можливі й щодо білоруських скла та міндобрих. До речі, до подібних засобів регулювання експорту вдається і Білорусь. З серпня 2002-го до країни обмежено ввіз сільгосппродукції — одна людина, перетинаючи кордон, може провезти не більше 10

кілограмів, наприклад, овочів та всілякої городини. Постанова, затверджена на найвищому рівні і розроблена як засіб захисту від неконтрольованого польського експорту, вдарила насамперед по мешканцях Гомельщини. Не секрет, що багато гомельчан мають "фазенди", які розташовані на українській території — чи то дістались у спадок від батьків, чи то придбані за сумнозвісних постчорнобильських часів. Не важко уявити собі почуття людей, які усе літче працювали на власному клатку землі, а восени, зібравши врожай, не змогли його ввезти до Білорусі.

— Ця постанова — наша ганьба, — підсумував Микола Войтенков.

Можливо, й так. Але вона діє й досі.

Втім, на фоні загального зниження взаємопоставок, окремі підприємства Гомельщини активізують ділові стосунки з Україною. Тільки в Гомельській області зареєстровано вісім підприємств з участю українського капіталу. Не виключено, що найближчим часом в спеціальну економічну зону "Славутич" прийде новий суб'єкт підприємств з Мінська вважає за необхідне розгорнути там виробництво покривельних матеріалів — така інформація була оприлюднена на засіданні "круглого столу". Останнім часом фахівці-економісти Гомельської області розробили проект, який передбачає створення в складі діючої вільної економічної зони "Гомель-Ратон" субзони прикордонної торгівлі — щось на зразок зон, які вже декілька років не без успіху діють на казахстансько-китайському та російсько-китайському кордонах. Поки що тільки Білорусь виявила бажання провести економічне обґрунтування проекту та розробити його законодавче забезпечення. Та в ідеалі голова адміністрації ВЕЗ "Гомель-Ратон" Володимир Бик бачить субзону як певну єдність та співпрацю відповідних білоруської, української і, можливо, російської зон, що відкрило б шляхи для дійсно взаємовигідного співробітництва всіх держав-учасниць. Автори проекту поки що не визначились і щодо місяця розташування субзони — чи то в районі Нової Гути, чи ближче до Славутича. Та насправді головне інше — власне, те, що цей проект взагалі з'явився на світ — як свідчення того, що нові шляхи одне до одного Україна і Білорусь таки прокладають. Попри всі політичні складнощі, про які учасники "круглого столу" деликатно намагалися згадувати.

МАЙЯ РУДЕНКО
Фото Вадима ІВКІНА